

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پنجشنبہ
کشمور
کشمور

فهرست

مقدمه.....	۲
فصل ۱. تعاریف مفاهیم مرتبط با نخبگی.....	۳
فصل ۲. چشم انداز و اهداف کلان.....	۵
فصل ۳. راهبردهای کلان و اقدام‌های ملی.....	۷
فصل ۴. چارچوب نهادی و الزامات اجرایی در نظام نخبگانی کشور.....	۲۱
پیوست.....	۲۴

نشانی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی:

تهران، خیابان انقلاب اسلامی، خیابان فلسطین شمالی، شماره ۳۰۹، کدپستی: ۱۴۱۶۹۳۳۷۹۵
تلفن: ۵-۶۶۴۶۸۲۷۱

نشانی بنیاد ملی نخبگان:

تهران، خیابان آزادی، بعد از تقاطع خیابان شهید نواب صفوی (به سمت غرب)، نبش کوچه شهید طاهرنیا

برای دریافت مصوبه «سند راهبردی کشور در امور نخبگان» می‌توانید به نشانی:

<http://www.iranculture.org/fa/simpleView.aspx?provID=1833>

و برای دریافت متن مصوبه به همراه مقدمه و پیوست به نشانی زیر مراجعه فرمایید.

www.sanad.bmn.ir

رایانامه (پست الکترونیک): sanad@bmn.ir

بسمه تعالی

مصوبه «سند راهبردی کشور در امور نخبگان» که بنابه تفویض شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۲۴۸ مورخ ۱۳۹۱/۷/۱۱ شورای معین شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسیده است، به شرح ذیل برای اجرا ابلاغ می شود.

محمود احمدی نژاد
رئیس جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی

مقدمه

تحقق اهداف و چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران نیازمند وجود ساختارها، فرایندها و نظام‌هایی است تا در آن پیش‌قراولان پیشرفت و کمال بتوانند شکل دهنده، جهت دهنده و سازنده جامعه و برآورنده نیازهای کشور باشند؛ در این مسیر نخبگان جامعه نقشی یگانه و برجسته ایفا می‌کنند. نخبگان در فضایی زندگی می‌کنند که مهم‌ترین ویژگی‌های آن ژرف‌نگری، خلق، گشودن باب‌های جدید و رفتن راه‌های نو است. این امر تعهدات و مسؤولیت‌های متقابلی را بین جامعه و نخبگان، که خود متعلق به این جامعه هستند، پدید می‌آورد. بر این اساس «سند راهبردی کشور در امور نخبگان» به منظور ایجاد محیطی پویا برای فعال‌سازی و اثرگذاری مناسب اجتماع نخبگانی در تحولات کشور با هدف تحقق آرمان‌های نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و رسیدن به چشم‌انداز کشور در افق ۱۴۰۴ خورشیدی تدوین شده است. این سند سعی دارد تا مبتنی بر اصول و ارزش‌های اسلامی و با شناسایی صحیح مسائل، شرایط و امکانات کشور، دامنه شمول نخبگی را گسترش داده، راهبردها و اقدام‌های کلان را برای فراهم شدن زمینه‌های «نخبه‌شناسی»، «نخبه‌پروری»، «نخبه‌گزینی» و «نخبه‌گماری» در جهت نیل به اهداف فوق تبیین کند.

این سند در چارچوب اصول و ارزش‌های اسلامی، رهنمودهای بنیان‌گذار کبیر جمهوری اسلامی، منویات رهبر فرزانه انقلاب و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تدوین شده و هماهنگ با سیاست‌های کلی نظام و سایر اسناد بالادستی است. برای ایجاد اتقان در سند، در تدوین آن از دیدگاه‌های صاحب‌نظران متعدد، پژوهش‌ها و مطالعات موجود، مطالعات وسیع پشتیبان و نشست‌ها و جلسات متعدد کارشناسی بهره گرفته شده است که مجموع آنها، اسناد پشتیبان این سند را تشکیل می‌دهند.

در این سند با استفاده از روش «چرخه سیاست‌گذاری» ضمن تعریف مفاهیم مرتبط با «نظام نخبگانی» و «اجتماع نخبگانی»، «چشم‌انداز و اهداف کلان» سند تبیین شده است. سپس با شناسایی «مسائل اصلی نظام نخبگانی» در کشور، «راهبردهای کلان و راهبردهای ملی» برای مواجهه با این مسائل بیان و ذیل هر راهبرد، مجموعه «اقدام‌های ملی» مورد نیاز تشریح شده است. در پایان نیز چگونگی «تقسیم کار ملی» انجام شده است. علاوه بر این، سند متضمن پیوستی است که در آن مهمترین رویکردهای سند و نیز موضوع‌های اساسی اجتماعات نخبگانی مورد توجه قرار گرفته است.

فصل تعاریف مفہم مرتبہ بانجھکی

- ۱- **نخبه:** به فردی برجسته و کارآمد اطلاق می‌شود که در خلق و گسترش علم، فناوری، هنر، ادب، فرهنگ و مدیریت کشور در چارچوب ارزش‌های اسلامی اثرگذاری بارز داشته باشد و همچنین فعالیت‌های وی بر پایه هوش، خلاقیت، انگیزه و توانمندی‌های ذاتی از یک سو؛ و خبرگی، تخصص و توانمندی‌های اکتسابی از سوی دیگر، موجب سرعت بخشیدن به پیشرفت و اعتلای کشور شود.
- ۲- **صاحب استعداد برتر:** به فردی اطلاق می‌شود که با توجه به ویژگی‌های ذاتی خود امکان رسیدن به مرحله نخبگی را داراست ولی هنوز زمینه‌های لازم برای شناسایی کامل و بروز استعدادهای ویژه او فراهم نشده است.
- ۳- **فعالیت نخبگانی:** فعالیتی است آگاهانه، خلاقانه و نوآورانه با اثرگذاری محسوس بر پیشرفت کشور در حوزه‌های مختلف از قبیل: علم، فناوری، هنر، ادب، فرهنگ و مدیریت با تأکید بر شناخت مسائل و مشکلات کشور.
- ۴- **گروه نخبه:** هر یک از گروه‌ها، سازمان‌ها و نهادهایی که در مقایسه با سایر هویت‌های مشابه، توانمندی انجام فعالیت‌های نخبگانی را دارا هستند.
- ۵- **گروه صاحب استعداد برتر:** هر یک از گروه‌ها، سازمان‌ها یا نهادهایی که استعداد کسب توانمندی‌های ویژه‌ای را دارد ولی برای تبدیل آنها به گروه نخبه، باید حمایت‌ها و برنامه‌ریزی‌های لازم صورت پذیرد.
- ۶- **اجتماع نخبگانی:** شامل افراد یا گروه‌هایی است که به تشخیص بنیاد ملی نخبگان، توانمندی‌های بالقوه یا بالفعل انجام فعالیت‌های نخبگانی را دارا هستند؛ بنابراین شامل همه افراد و گروه‌های نخبه و صاحب استعداد برتر است.
- ۷- **نظام نخبگانی:** شامل مجموعه بخش‌های مختلف کشور مشتمل بر نقش آفرینان، نهادها، قوانین، سازوکارها و روندهایی است که بر «فعالیت‌های نخبگانی» و «اجتماع نخبگانی» به صورت مستقیم اثرگذارند.

فصلی فکند
چشم انداز و هدایت

چشم‌انداز

جامعهٔ نخبگانی مطلوب، جامعه‌ای است پویا که در آن اجتماعات نخبگانی در چارچوب ارزش‌های اسلامی - ایرانی و مبتنی بر اقتضائات نظام جمهوری اسلامی ایران، فرصت رشد و شکوفایی حداکثری را بر پایهٔ تنوع استعدادها و توانمندی‌های خود به دست آورده و ضمن حل مسائل جامعه، تدبیر امور تحول آن را در دست می‌گیرد.

اهداف کلان

با توجه به چشم‌انداز پیش‌گفته، هدف‌های کلان مدنظر این سند عبارتند از:

- ۱- ایجاد زمینه‌های شناسایی، رشد و شکوفایی حداکثری استعدادهای فردی و گروهی و ارتقای ابعاد معنوی و دینی آنها.
- ۲- تحقق نظام جامع «اخلاق نخبگی» مبتنی بر آموزه‌های اسلامی و تلاش برای ترویج آن، به منظور رشد اخلاقی و معرفتی اجتماع نخبگانی و مصون‌سازی آنان.
- ۳- رفع موانع فعالیت‌های نخبگانی، افزایش ظرفیت اجتماع نخبگانی و فرصت‌سازی مناسب بر اساس اصول عدالت و انصاف.
- ۴- وسعت بخشیدن به دایرهٔ نخبگی و بهره‌گیری حداکثری از توان اجتماع نخبگانی در مدیریت تحولات کشور در سطح ملی و بین‌المللی.
- ۵- مدیریت هدف‌مند گردش نخبگان و پیشگیری از خروج نخبگان از چرخهٔ خدمت به جامعه.
- ۶- تبیین و تنظیم مسؤلیت‌ها و حقوق متقابل اجتماع نخبگانی و جامعه و افزایش حس دلبستگی ملی آنان در چارچوب گفتمان نظام اسلامی.
- ۷- زمینه‌سازی شناخت و همکاری متقابل نخبگان مسلمان در سراسر جهان به منظور تحقق بین‌الملل اسلامی و برپایی تمدن نوین اسلامی.
- ۸- جذب نخبگان در سطح جهانی.

کتابخانه ملی
راهنمای و مدارک
فصلنامه اقدام‌های

برای تحقق اهداف کلان، نظام نخبگانی وظیفه «شناسایی و هدایت»، «توانمندسازی»، «زمینه‌سازی برای اثرگذاری» اجتماع نخبگانی و نیز «سیاست‌گذاری و مدیریت» و «توسعه زیر ساخت‌های لازم» را بر عهده دارد.

راهبرد کلان ۱: استقرار نظام شناسایی و هدایت اجتماعات نخبگانی

راهبردهای ملی ۱: تنوع‌بخشی در تعریف سطوح، حوزه‌های فعالیت‌های نخبگانی و روش‌های شناسایی آنها

اقدام‌های ملی

- ۱- بازنگری و بازتعریف ضوابط و مقررات مربوط به فرایندهای شناسایی، جذب و پشتیبانی از اجتماع نخبگانی در دستگاه‌های مسؤول با تأکید بر رصد فعالیت نخبگانی.
- ۲- توسعه سازوکارهای اعتباردهی، اعتبارسنجی، رتبه‌بندی و ارتقای «نهادهای تخصصی-حرفه‌ای» کشور بر اساس ضوابط، مقررات و استانداردهای عمومی مورد تأیید بنیاد ملی نخبگان.
- ۳- تمهید شرایط و تنظیم استانداردها، نظام نامه‌ها، ضوابط و مقررات برای مشارکت بیشتر بخش غیردولتی در تأسیس و فعالیت مدارس، مراکز آموزشی تخصصی و نهادهای نخبه پرور در حوزه‌های مختلف و با روش‌ها و محتوای درسی متنوع.
- ۴- توسعه و تنوع‌بخشی به جشنواره‌ها و رقابت‌ها در زمینه‌ها و سطوح مختلف با مشارکت نهادهای تخصصی-حرفه‌ای به ویژه نهادهای حوزوی و دانشگاهی.

راهنمای ملی ۲: هدایت صاحبان استعدادها برتر با استفاده از توانمندی های بخش های دولتی و غیردولتی

اقدام های ملی

- ۱- استقرار نظام شناسایی و هدایت استعدادها برتر با روش های مربی محور، مرحله ای و نامحسوس، با تأکید همزمان بر سه وجه آموزشی، تربیتی و پژوهشی.
- ۲- برنامه ریزی برای ارتقای سطح کیفی آموزش های مدرسه ای (در همه دوره های تحصیلی) به منظور پرورش خلاقیت، مهارت حل مسئله، آداب و مهارت های زندگی در دانش آموزان.
- ۳- توسعه آموزش های خاص «برون مدرسه ای» از طریق گسترش مراکز آموزشی، تربیتی و پژوهشی در حوزه های متنوع مورد علاقه دانش آموزان.
- ۴- برنامه ریزی برای ارتقای سطح دانش و مهارت معلمان و مربیان مدارس و استادان حوزه و دانشگاه برای هدایت هدفمند صاحبان استعداد برتر از طریق برنامه های آموزشی کوتاه مدت و ترویجی.
- ۵- تقویت و گسترش مشاوره های تحصیلی و افزایش آشنایی افراد با رشته های تحصیلی در آموزش متوسطه، دانشگاه و حوزه های علمیه به منظور انتخاب آگاهانه و هدف مند رشته های تحصیلی با تأکید ویژه بر رشته های علوم انسانی.

- ۶- ارائه تسهیلات برای شکل‌گیری نهادهای مشاوره به افراد و گروه‌های نخبه و صاحبان استعدادهای برتر (از جمله مشاوره‌های معتمد حقوقی، کارآفرینی و روان‌شناسی مورد تأیید).
- ۷- گسترش اردوهای جهادی، بازدیدها و دوره‌های آموزشی و احیای دوره‌های کارورزی و کارآموزی اختیاری به منظور ارتقای شناخت اجتماع نخبگانی از نیازها و شرایط واقعی جامعه.
- ۸- گسترش برنامه‌های پرورش دینی و فرهنگی اجتماع نخبگانی بر اساس استمرار در کار فرهنگی، آموزش‌های مریی محور، سیرهای مطالعاتی اعتقادی و توجه به وجوه جامع دین با استفاده از ظرفیت‌های دانشگاه‌ها، حوزه‌های علمیه، مساجد و مراکز فرهنگی کشور.
- ۹- تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی، تشویقی و مشاوره ازدواج و گسترش و ترویج و تسهیل ازدواج مناسب به منظور تقویت بنیاد خانواده در اجتماع نخبگانی.
- ۱۰- تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی و مشاوره برای خانواده‌های صاحبان استعداد برتر به منظور افزایش آگاهی و مهارت آنان برای تربیت، هدایت و تعامل با فرزندان خود.
- ۱۱- ایجاد و گسترش پارک‌های آموزشی و تقویت و ساماندهی فرایند طراحی، تولید و توزیع وسایل بازی کودکان به منظور پرورش خلاقیت و مهارت حل مسئله در کودکان با تکیه بر فرهنگ اسلامی - ایرانی و رعایت استانداردهای سلامت و ایمنی.

راهبرد کلان ۲: توانمندسازی اجتماعات نخبگانی در چارچوب گفتمان اسلامی-ایرانی

راهبرد ملی ۱: پشتیبانی تدریجی، مشروط و متنوع بر اساس انجام فعالیت‌های نخبگانی و میزان رشد در مسیر نخبگی

اقدام‌های ملی

- ۱- ایجاد فرصت فعالیت برای صاحبان استعدادهای برتر و نخبگان در مناطق مختلف با ایجاد سازوکارهای حمایتی در زمینه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و نیز حمایت از توسعه فعالیت بنیادهای خیریه علمی، فرهنگی و اجتماعی و نظارت بر آنها.
- ۲- حمایت از دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز علمی حوزوی برای افزایش پذیرش استعدادهای برتر با رعایت استانداردهای آموزشی، پژوهشی و رفاهی؛ و نظارت مستمر به منظور حفظ و ارتقای کیفیت تحصیلات تکمیلی در کشور.
- ۳- ساماندهی و گسترش پشتیبانی‌های مستقیم و غیر مستقیم مادی به اجتماع نخبگانی در قالب بورس، جایزه‌های مقطعی و پژوهانه از سوی سازمان‌های دولتی، بخش خصوصی و نهادهای عمومی (وقف و خیریه) منطبق با پایش پیشرفت مرحله‌ای و اثرگذاری آنان.
- ۴- برنامه‌ریزی برای ارائه خدمات مورد نیاز برای انجام فعالیت‌های فردی و گروهی به منظور تسهیل حرکت در مسیر نخبگی (مانند: تأمین منابع علمی و اطلاعاتی، فراهم کردن امکانات مورد نیاز پژوهشی و آموزشی مربوط به تولید، ثبت، انتشار و ارائه محصولات).

۵- تلاش برای رفع خلأهای قانونی و اجرایی نظام مالکیت فکری در حوزه انتشارات علمی، هنری، فرهنگی و فنی و ایجاد ساز و کارهای لازم برای توسعه فعالیت‌های نخبگانی در زمینه‌های علمی، فناوریانه، حوزوی، ادبی، هنری، فرهنگی، اجتماعی و مدیریتی

راهبرد ملی ۲: زمینه‌سازی برای پرورش افراد نخبه و شکل‌گیری گروه‌های نخبه در جامعه

اقدام‌های ملی

- ۱- تبیین و تدوین نظام معرفتی و فلسفی برای نخبگان و اهتمام به رشد و ارتقای معرفتی آنان.
- ۲- ساماندهی و توسعه هسته‌های فعال دانشجویی، رصد دائمی و پشتیبانی هدفمند و مرحله‌ای از آنها با هدف تبدیل این هسته‌ها به گروه‌های نخبه.
- ۳- حمایت از متشکل شدن دانشجویان و دانش‌آموزان فعال در حوزه‌های مختلف علمی، اجتماعی، فناوریانه، فرهنگی، قرآنی و هنری در قالب پژوهشکده‌های دانشجویی و پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی، انجمن‌های علمی، کانون‌های فرهنگی-هنری، تشکل‌های نخبگانی و مانند آن، با رعایت ضوابط و مقررات جاری کشور و با تأکید بر سهولت تأسیس گروه، ضابطه‌مندی و مسؤولیت‌پذیری، نظارت و پایش مستمر، و پشتیبانی مرحله‌ای و تدریجی از آنها.
- ۴- تلاش برای رفع موانع جذب و افزایش جذابیت حضور اجتماع نخبگانی در حوزه‌های علوم انسانی، معارف اسلامی و علوم پایه.
- ۵- برنامه‌ریزی کوتاه و بلندمدت برای توانمندسازی افراد و گروه‌های نخبه دارای توانمندی تولید محصولات و خدمات رقابتی و کیفی داخلی در حوزه‌هایی که نیاز کشور از محصولات خارجی تأمین می‌شود.

- ۶- ایجاد و توسعه فن‌بازارهای تخصصی برای ارائه محصولات گروه‌های نخبه و ایجاد سازوکارهای قانونی و حمایتی برای تسهیل فرایندهای تجاری و غیرتجاری این بازارها با تأکید بر مشارکت بخش غیردولتی در تأسیس، توسعه و مدیریت آنها.
- ۷- حمایت از توسعه صندوق‌های خطرپذیر برای تجاری‌سازی ایده‌های افراد و گروه‌های نخبه و رفع موانع تجاری‌سازی با ارایه مشاوره‌های حقوقی، مالی، بازاریابی و رتبه‌بندی شرکت‌های دانش‌بنیان و حمایت از ارایه خدمات متناسب با رتبه آنها.
- ۸- تدوین مقررات برای معافیت تمامی یا بخشی از هزینه‌های مالیاتی گروه‌های نخبه به منظور توسعه فعالیت‌های آنان و متناسب با کیفیت فعالیت‌ها.
- ۹- شبکه‌سازی افراد و گروه‌های نخبه در حوزه‌های تخصصی و حول فعالیت‌های نخبگانی به منظور هم‌افزایی و همگرایی، تقویت همکاری، اشتراک دانش و اطلاعات، انجام کارهای مشترک.
- ۱۰- تأسیس صندوق تضمین برای جبران دیرکرد پرداخت‌های دستگاه‌های دولتی در پروژه‌های مربوط به فعالیت‌های نخبگانی و نیز ارائه پشتیبانی‌های مورد نیاز به گروه‌های نخبه برای شرکت در مناقصه‌های مربوط به این فعالیت‌ها.
- ۱۱- طراحی و استقرار شبکه اطلاعاتی مورد نیاز اجتماعات نخبگانی برای رفع نیاز آنان به استفاده از خدمات خارجی مشابه، شبکه‌سازی و هدایت فعالیت‌های نخبگانی.

راهبرد کلان ۳: زمینه سازی برای اثرگذاری افراد و گروه‌های نخبه در جامعه

راهبرد ملی ۱: برنامه‌ریزی برای اثرگذاری اجتماع نخبگانی در جامعه با تأکید
بر دیدگاه «نهادمحوری» و «غیرمتمرکز»

اقدام‌های ملی

- ۱- گسترش تعامل سطوح مختلف حاکمیتی با کانون‌های تفکر نخبگانی به منظور مشارکت آنها در امور مسئله‌شناسی دستگاه‌های اجرایی و حضور فعال نخبگان در فرایند آینده‌نگاری، تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی در دستگاه‌ها (آیین‌نامه و دستورالعمل تحقق این بند توسط بنیاد ملی نخبگان ظرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب کمیسیون دائمی هیئت امنای بنیاد ملی نخبگان خواهد رسید).
- ۲- طراحی و ایجاد سازوکارهای قانونی و انگیزشی برای استفاده بیشتر و وسیع‌تر از نخبگان در فرایندهای علمی، آموزشی، فرهنگی و مدیریتی دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و سایر نهادهای کشور.
- ۳- ارزیابی و گسترش فعالیت‌های کرسی‌های نظریه‌پردازی و نقد و مناظره نخبگانی و برنامه‌ریزی برای تبدیل آنها به محل حضور و تعاملات فکری گسترده‌تر نخبگان و اندیشمندان.
- ۴- ایجاد سازوکارهای تشویقی به منظور تسهیل فعالیت اجتماع نخبگانی در همه مناطق کشور به ویژه مناطق کم‌برخوردار.
- ۵- ایجاد فرایندهای متنوع برای استفاده بهینه از فرصت «خدمت نظام‌وظیفه» صاحبان استعدادها برتر و نخبگان به منظور تمرکز بر حل مسایل اصلی دستگاه‌های مختلف با همکاری ستاد کل نیروهای مسلح.

راهبرد ملی ۲: تنظیم مقررات دولتی برای تسهیل فعالیت‌های نخبگانی در جامعه

اقدام‌های ملی

- اصلاح و تکمیل ضوابط و مقررات خریدهای دولتی و غیردولتی و ارائه سازوکارهای مالی و ضمانتی برای تسهیل خرید محصولات و خدمات داخلی حاصل از فعالیت‌های نخبگانی در چارچوب سیاست‌های اجرایی نقشه جامع علمی کشور.
- حذف قید اجبار در داشتن شریک خارجی برای انجام پروژه‌های کلان ملی و پیش‌برنده کشور و استفاده حداکثری از توان اجتماعات نخبگانی در اجرای اینگونه پروژه‌ها، همراه با اطلاع‌رسانی عمومی، مناسب و به موقع.
- زمینه‌سازی و حمایت از حضور رقابتی محصولات دانش‌بنیان و فرهنگی ناشی از فعالیت‌های نخبگانی در مجامع بین‌المللی علمی، فناوری و صنعتی و افزایش سهم کشور در بازارهای جهانی در چارچوب سیاست‌های اجرایی نقشه جامع علمی کشور.

راهبرد ملی ۳: ساماندهی نظام‌گزینش اصلح کارگزاران کشور از میان اجتماعات

نخبگانی

اقدام‌های ملی

- لحاظ کردن سوابق فعالیت‌های نخبگانی در شرایط احراز مدیریت‌های حاکمیتی مرتبط و اجرای آن بر اساس نظام ارتقای مرحله‌ای.
- زمینه‌سازی برای شکل‌گیری و توسعه شرکت‌های «کارگزاری منابع انسانی متخصص» به منظور تأمین نیروی متخصص مورد نیاز نهادهای مختلف دولتی و خصوصی از میان نخبگان.

راهبرد کلان ۴: ارتقای نظام سیاستگذاری و مدیریت امور نخبگان

راهبرد ملی ۱: ارتقا و تثبیت نقش سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت کلان‌نهادی حاکمیتی در
نظام نخبگانی

اقدام‌های ملی

- ۱- نظارت بر دستگاه‌های دولتی در حوزه امور نخبگان و هماهنگی بین آنها توسط بنیاد ملی نخبگان با هدف مدیریت استعدادها جهت بهره‌گیری از آنها در بخش‌های مختلف کشور.
- ۲- ایجاد یک مدیریت واحد ستادی در وزارت آموزش و پرورش جهت برنامه‌ریزی نظام‌شناسایی، هدایت و آموزش استعدادها برتر و هماهنگ با سیاست‌های کلان بنیاد ملی نخبگان.
- ۳- ایجاد مرکز توانمندسازی برگزیدگان دانشجویی زیر نظر وزیر در وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری؛ و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور توسعه فعالیت‌های دانشجویان صاحب استعدادهای برتر در زمینه‌های مختلف، بر اساس سیاست‌های کلان بنیاد ملی نخبگان.
- ۴- ایجاد سازوکار مناسب جهت افزایش تعامل بنیاد ملی نخبگان و فرهنگستان‌ها به منظور تسهیل شناسایی نخبگان هر حوزه و ایفای نقش مؤثرتر فرهنگستان‌ها.
- ۵- ایجاد سازوکار لازم جهت افزایش تعامل بنیاد ملی نخبگان با نهادهای تخصصی - حرفه‌ای به ویژه انجمن‌های علمی، حرفه‌ای و حوزوی به منظور شناسایی، هدایت و توانمندسازی اجتماع نخبگانی.

راهبرد ملی ۲: طراحی شاخص‌های ارزیابی و ضوابط نظارت بر نظام نخبگانی

اقدام‌های ملی

- ۱- تصویب شاخص‌ها، استانداردها، ضوابط و مقررات لازم برای نظام نخبگانی در سطوح و حوزه‌های مختلف و نظارت مستمر بر حسن اجرای آن توسط بنیاد ملی نخبگان.
- ۲- طراحی شاخص‌ها و معیارهای لازم برای اعتباردهی، اعتبارسنجی و رتبه‌بندی جشنواره‌ها و رقابت‌های نخبگانی توسط بنیاد ملی نخبگان و با همکاری وزارتخانه‌ها و نهادهای مسؤول.
- ۳- ارزیابی و پایش مستمر نظام نخبگانی کشور و ارائه گزارش‌های دوره‌ای و سالیانه به شورای عالی انقلاب فرهنگی.
- ۴- یکپارچه‌سازی پایگاه‌های اطلاعاتی موجود اجتماع نخبگانی کشور به منظور تولید اطلاعات و شواهد معتبر برای سیاست‌گذاری با تولید بنیاد ملی نخبگان.

راهبرد کلان ۵: توسعه زیرساخت‌های فرهنگی، پژوهشی و اطلاع‌رسانی مرتبط با نظام نخبگانی

راهبرد ملی ۱: ارتقای دلبستگی ملی نخبگان در چارچوب گفتمان انقلاب اسلامی و ترویج ارزشهای اسلامی و فرهنگ کار در جامعه

اقدام‌های ملی

- ۱- ترویج فرهنگ انس با قرآن، معارف عترت علیهم السلام و اصول و ارزش‌های انقلاب اسلامی در بین اجتماع نخبگانی به منظور ارتقای بینش دینی و تعمیق انگیزه‌های معنوی در خدمت به جامعه.
- ۲- ارائه مناسب و جذاب دستاوردهای فعالیت‌های نخبگانی با هدف ایجاد امید و انگیزه و نشان دادن فرصت و امکان انجام فعالیت‌های کلان و مؤثر در کشور.
- ۳- آشنا ساختن اجتماع نخبگانی با جاذبه‌های طبیعی، زیارتی، فرهنگی و اجتماعی کشور به منظور ارتقای خودآگاهی ملی و حس دلبستگی به میهن و همچنین افزایش آگاهی از خدمات متقابل اسلام و ایران با تأکید بر جایگاه بی‌بدیل اسلام در شکل‌دهی به هویت ایرانی و ارتقای تمدن ایرانی.
- ۴- تکریم نخبگان و الگوسازی از آنان برای صاحبان استعدادها برتر از طریق ترویج رموز موفقیت و زمینه‌سازی برای هدایت گروه‌ها و فعالیت‌های نخبگانی از سوی آنان، با تأکید بر امکان‌پذیری انجام فعالیت‌ها با امکانات موجود.
- ۵- تولید برنامه‌های مختلف دیداری- شنیداری، نوشتاری و چندرسانه‌ای برای ارتقای سطح بینش عمومی در

زمینه‌های ارزشمندی کار، احترام به جامعه و تعهد نسبت به فرهنگ و جامعه در اجتماعات نخبگانی.

۶- ترویج نقشه جامع علمی کشور در سطوح مختلف اجتماع به ویژه در بین اجتماعات نخبگانی از طریق تقویت ارتباط نهادهای تخصصی - حرفه‌ای و گروه‌های نخبه با آموزش‌های عمومی، برنامه‌های صدا و سیما و غیره.

۷- گسترش برنامه‌های تربیتی و آموزشی برای نهادینه کردن ارزشهای اخلاق اسلامی و انضباط حرفه‌ای در میان اجتماع نخبگانی.

۸- مشارکت و همکاری بنیاد ملی نخبگان با «کمیسیون اعطای نشان‌های دولتی ریاست جمهوری» به منظور پاسداشت نخبگان کشور.

راهبرد ملی ۲: ایجاد و ساماندهی زیرساخت‌های پژوهشی و اطلاع‌رسانی نخبگان

اقدام‌های ملی

۱- تسهیل دسترسی آحاد اجتماع نخبگانی به زیرساخت‌های مطالعاتی و پژوهشی کشور از جمله سامانه‌های اطلاع‌رسانی، کتابخانه‌های تخصصی، آزمایشگاه‌ها و شبکه‌های آزمایشگاهی با محوریت بنیاد ملی نخبگان.

۲- ایجاد ارتباط سامانه‌های مدیریت اطلاعات تحقیقاتی (سمات) کشور با سامانه جامع اطلاعات نخبگانی با محوریت بنیاد ملی نخبگان.

۳- توسعه زیرساخت‌های اطلاع‌رسانی مناسب در اجتماعات و فعالیتهای نخبگانی به منظور شبکه‌سازی هدفمند در این فعالیت‌ها با محوریت بنیاد ملی نخبگان.

راهبرد ملی ۳: توسعه همکاری‌های بین‌المللی نخبگان به منظور ارتقای ظرفیت و سطح تأثیرگذاری آنان برای دستیابی به مرجعیت علمی کشور

اقدام‌های ملی

- ۱- ساماندهی و هدفمندکردن فرایند ادامه تحصیل صاحبان استعداد‌های برتری که ادامه تحصیل در خارج از کشور را انتخاب کرده‌اند به منظور توجه به اولویتهای علم و فناوری کشور، حفظ ارتباط مستمر آنان با درون کشور، افزایش انگیزه برای بازگشت و ارائه مشاوره درباره آسیب‌های خروج.
- ۲- گسترش هدفمند فرصت‌های مطالعاتی خارج از کشور برای صاحبان استعداد‌های برتر و نخبگان بر اساس نیازها و اولویت‌های ملی و فراهم کردن شرایط میزبانی از محققان برجسته سایر کشورها (به ویژه نخبگان جهان اسلام) در کشور.
- ۳- گسترش نظام‌مند همکاری‌های علمی، فناورانه، فرهنگی و اجتماعی افراد و گروه‌های نخبه با هم‌تایان خارجی در اجرای طرح‌های مشترک بین‌المللی.
- ۴- ایجاد سازوکارهای حقوقی و مالی برای همکاری‌های افراد و گروه‌های نخبه کشور در فعالیتهای بین‌المللی.
- ۵- ایجاد ارتباط بین افراد و گروه‌های نخبه ایرانی خارج از کشور با هم‌تایان خود در داخل و طراحی و استقرار بانک اطلاعاتی نخبگان ایرانی خارج از کشور به منظور بهره‌گیری از توانمندی‌های آنان در جهت رفع نیازهای کشور.
- ۶- حمایت و به‌کارگیری نخبگان داخل و خارج کشور در تولید و ترویج علوم بومی مبتنی بر حکمت و اندیشه اسلامی در جهت نیل به مرجعیت علمی.
- ۷- ایجاد سازوکارهای حمایتی و هدایتی برای نهادها، انجمن‌ها و نشریه‌های علمی با هدف توسعه فعالیت‌های بین‌المللی (از قبیل اعطای بورس، برگزاری کنفرانس‌های بین‌المللی، انتشار نشریات بین‌المللی) و جذب نخبگان غیرایرانی به ویژه نخبگان جهان اسلام.
- ۸- تعریف جایزه‌های ارزشمند بین‌المللی و نیز توسعه جشنواره‌ها و مسابقه‌های بین‌المللی به منظور جذب دانشمندان و نخبگان خارجی برای حضور و مشارکت در فعالیتهای نخبگانی کشور.
- ۹- برنامه‌ریزی و هماهنگی در مدیریت صیانت از افراد و گروه‌های نخبه با مأموریت مشاوره و هدایت در امور بین‌المللی، تسهیل همکاری و مشارکت در فعالیتهای نخبگانی در خارج از کشور، رصد و ارائه اطلاعات بازارهای بین‌المللی فناوری و حفظ امنیت فناوری کشور.

فصل اول
بابت اجرائی
چارچوب نفاذی لائسنس
در نظام مجبھانی کشور

الف- سیاستگذاری و نظارت راهبردی

سیاستگذاری و نظارت راهبردی و روزآمد سازی سند بر عهده شورای عالی انقلاب فرهنگی است.

ب- برنامه‌ریزی، هماهنگی، نظارت و ارزیابی تحقق اهداف سند

بنیاد ملی نخبگان مسوول تدوین سیاست‌های اجرایی، طراحی سازوکار تحقق اهداف سند و به تصویب رساندن آن در هیئت امنای بنیاد و ابلاغ آنها و هماهنگی و انسجام بخشی بین دستگاه‌های اجرایی کشور در اجرای سند و نظارت بر حسن اجرای آن است و موظف است پیشرفت کار را به صورت سالیانه به شورای عالی انقلاب فرهنگی گزارش کند.

ج- فرهنگ‌سازی و اجرا

معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری؛ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ حوزه‌های علمیه؛ وزارت آموزش و پرورش؛ فرهنگستان‌های کشور، وزارتخانه‌های صنعتی و دفاعی، وزارت کشور، و سایر وزارتخانه‌ها و نهادها و دستگاه‌های اجرایی کشور و نیز صدا و سیما، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و دستگاه‌های تبلیغی و فرهنگی کشور، در فرایند اجرایی کردن و فرهنگ‌سازی سند با بنیاد ملی نخبگان همکاری می‌کنند.

د- الزامات اجرایی

به منظور اجرا، نظارت و ارزیابی سند اقدام‌های زیر انجام می‌شود:

- ۱- بنیاد ملی نخبگان با ایجاد سازوکارهای مشخص، ضمن انجام تصمیم‌گیری‌های لازم و ابلاغ مصوبات، وظیفه نظارت بر تحقق اهداف سند و ارزیابی پیشرفت کار را بر عهده دارد.
- ۲- بنیاد ملی نخبگان موظف است حداکثر ظرف نه ماه پس از تصویب سند، آیین‌نامه اجرایی سند، شامل شرح وظایف هر دستگاه اجرایی در قبال سند را با همکاری دستگاه ذی ربط تدوین و در صورت نیاز به تصویب مراجع ذی ربط برساند.
- ۳- بنیاد ملی نخبگان موظف است سیاست‌های اجرایی، شاخص‌ها و معیارهای اجرای راهبردها و اقدام‌های سند را تهیه و به دستگاه‌های اجرایی ذی ربط ابلاغ کند.

- ۴- تمامی دستگاه‌های اجرایی موظفند در چارچوب این سند، طرح‌ها و برنامه‌های خود را برای بررسی، یکپارچه سازی و تصویب به بنیاد ملی نخبگان تسلیم کنند.
 - ۵- بنیاد ملی نخبگان موظف است تمامی برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی را با سند تطبیق داده و در صورت لزوم با همکاری دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، اقدام مقتضی را برای اصلاح آنها انجام دهد.
 - ۶- بنیاد ملی نخبگان مسؤولیت نظارت و ارزیابی برنامه‌های اجرا شده توسط دستگاه‌های اجرایی را در حوزه این سند برعهده دارد و دستگاه‌ها موظفند در دوره‌های منظم زمانی، نتایج حاصل از اجرای برنامه‌ها را به بنیاد گزارش کنند.
 - ۷- بنیاد ملی نخبگان موظف است با توجه به معیارها و شاخص‌های ابلاغ شده، میزان پیشرفت و عملکرد طرح‌ها و برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی و گزارش اقدام‌های خود را برای ارتقای وضع موجود در فواصل یک‌ساله به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه کند.
 - ۸- بنیاد ملی نخبگان موظف است هماهنگی‌های لازم با دولت و مجلس شورای اسلامی برای تأمین منابع مالی مورد نیاز در اجرای راهبردها و اقدام‌های سند را در بودجه‌های سنواتی انجام دهد.
 - ۹- بنیاد ملی نخبگان موظف است ظرف مدت شش ماه پس از تصویب سند، آیین‌نامه‌ها و فرایندهای فعالیت خود را بر مبنای این سند بازنگری و تکمیل کند.
- این سند مشتمل بر یک مقدمه و ۴ فصل و پیوست آن، بنا به تفویض شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۲۴۸ مورخ ۹۱/۷/۱۱ شورای معین شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب نهایی رسید و اجرای آن از تاریخ تصویب الزامی است و کلیه مصوبات و سیاست‌های مغایر قبلی، لغو و بلااثر خواهد بود.

محمود احمدی نژاد
رئیس جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی

اصول اساسی حاکم بر سند

برای تحقق نظام مطلوب نخبگانی، اصول حاکم بر این سند که متأثر از «ارزش‌های اسلامی-ایرانی»، «امکان‌پذیری»، «مطلوبیت‌زایی» و «باورپذیری» است، به شرح زیر است:

۱- از آنجا که استعداد انسان‌ها متنوع است، لازم است این تنوع در تعریف و شناسایی اجتماعات نخبگانی، فعالیت‌های نخبگانی، سیاست‌های تعامل نظام با آنها، فرصت‌های پیش‌روی نخبگان و نیز پیش‌فرض‌های سیاست‌گذاری و مدیریت نظام نخبگانی لحاظ شود. لذا در نظام نخبگانی مطلوب، رویکرد «تنوع» در مقابل رویکرد «یکسان‌سازی» اتخاذ می‌گردد.

۲- توجه به اجتماعات نخبگانی و زمینه‌سازی برای اثرگذاری آنان در جامعه، منبعث از دیدگاه اسلامی و اصل عدالت و انصاف است. ضمن اینکه توجه به توانمندی‌های افراد و گروه‌هایی که قابلیت حل مسائل و پیشبرد اهداف کشور را دارند، مانع و رافع ایجاد و توزیع فرصت برای سایر احاد جامعه نیست، به همین دلیل این توجه منجر به ایجاد شکاف در میان جامعه نخواهد شد.

۳- در نظام نخبگانی مطلوب، اولویت با وسعت بخشیدن به دامنه نخبگی و ظرفیت‌های نخبگانی جامعه در مقابل توسعه افراد و گروه‌های نخبگانی است. در حقیقت تمرکز بر «خوب فراگیر» در مقابل «عالی محدود» از رویکردهای اصلی سند است. بدیهی است با توجه به رویکرد ایجاد فرصت برابر، قابلیت استفاده افرادی با توانمندی‌های ویژه و استثنایی از فرصت‌ها بیشتر خواهد شد.

۴- سیاست اصلی پشتیبانی در نظام نخبگانی، فرصت‌آفرینی برای انجام فعالیت‌های نخبگانی است. از این رو حمایت‌ها و پشتیبانی از اجتماعات نخبگانی اولاً به‌جای حمایت از افراد و گروه‌ها، معطوف به زمینه‌سازی برای فعالیت آنها در جهت حل مسائل و پیشبرد اهداف نظام جمهوری اسلامی است و ثانیاً به‌صورتی است که مستلزم تلاش افراد و گروه‌ها در انجام فعالیت‌های نخبگانی باشد.

۵- دارا بودن استعداد درخشان و توانمندی‌های ذاتی ویژه، نعمت‌هایی تعهدآور هستند نه مزیت‌هایی توقع‌آفرین. لذا توجه ویژه به این افراد به صرفِ برخورداری از این توانمندی‌ها و ایجاد توقع در آنها مردود است. به همین دلیل در نظام نخبگانی مطلوب، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای صاحبان استعداد برتر در حوزه‌های مختلف با رویکردهای زیر صورت خواهد گرفت:

الف- شناسایی کنش‌گرانه (و نه واکنشی) اجتماعات نخبگانی از طریق رصد رفتار و فعالیت‌های نخبگانی آنان به شکل پویا (رویکرد فعال در مقابل رویکرد منفعلانه و خوداظهاریانه)

ب- شناساندن افراد و گروه‌های صاحب استعداد برتر به نظام نخبگانی با رویکرد نامشهود و نامحسوس (به جای نشان‌دار کردن و برچسب زدن به آنها)

ج- تربیت و توانمندکردن اجتماعات نخبگانی در محیط واقعی و طبیعی جامعه نه در محیطی جدا و منفک از آن (رویکرد «رشد باغچه‌ای» در مقابل «نگه‌داشت گلخانه‌ای»)

۶- در نظام نخبگانی مطلوب، نهادها و اجتماعات نخبگانی حسب نیاز و توانمندی و بر اساس اصول و سیاست‌های نظام جمهوری اسلامی با یکدیگر تعامل خواهند داشت. لذا برنامه‌ریزی برای اثرگذاری اجتماع نخبگانی در جامعه، مبتنی بر رویکرد نهادمحور (در مقابل رویکرد فرد محور) است. بنابراین علاوه بر افراد صاحب استعداد برتر و نخبه، مجموعه‌ها و گروه‌های نخبه، نهادهای نخبه‌پرو و نخبه‌پذیر نیز مشمول برنامه‌های این سند هستند.

۷- با توجه به «ماهیت توزیع‌شده فعالیت‌ها و مجموعه‌های نخبگانی»، «اصل تنوع» و «رویکرد نهادمحور در سیاست‌گذاری، مدیریت و تعامل با اجتماع نخبگانی»، نظام نخبگانی دارای ساختاری غیرمتمرکز و توزیع‌یافته (در مقابل دیدگاه متمرکز) است.

۸- بر مبنای اصول بیان شده، نگاه سند، توجه حاکمیت به نظام نخبگانی (شامل افراد، گروه‌ها، نهادهای مرتبط و روابط پویای بین آنها) است؛ نه توجه مستقیم به صاحبان استعداد برتر و نخبگان. به همین دلیل بنیاد ملی نخبگان وظیفه سیاستگذاری و هدایت این نظام و نظارت بر عملکرد آن را بر عهده دارد؛ نه ورود به عرصه اجرا و تصدی‌گری.

۹- اهمیت و اصالت نخبگی به تداوم فعالیت‌های نخبگانی است؛ از همین رو نخبگی یک ویژگی دائمی افراد نیست، بلکه دارای سطوحی پویا بوده و مشروط به استمرار فعالیت‌های متناسب با شأن آنان است. لذا ممکن است افراد و گروه‌هایی که در برهه‌ای از زمان دارای توانمندی‌های ویژه تشخیص داده می‌شوند، در موقعیت‌های آتی به دلیل عدم انجام فعالیت‌های نخبگانی، فاقد این ویژگی شناخته شوند. در حقیقت اصالت با فعالیت‌های نخبگانی است نه با فرد و گروه.

۱۰- نظام نخبگانی وظیفه «شناسایی»، «توانمندسازی» و «زمینه‌سازی برای اثرگذاری» اجتماع نخبگانی را بر عهده دارد. این فرایند شامل موارد زیر است:

الف- شناسایی: مشتمل بر شناسایی اجتماعات نخبگانی (بر اساس فعالیت‌های نخبگانی آنان) در سطوح و حوزه‌های مختلف و سپس جذب آنها در مراتب متناسب با آن سطح است.

ب- توانمندسازی: مشتمل بر تمهید مقدمات و توسعه ظرفیت‌ها و توانمندی‌های اجتماعات نخبگانی از طریق آموزش، تربیت، هدایت و پشتیبانی‌های مادی است.

ج- زمینه‌سازی برای اثرگذاری: مشتمل بر زمینه‌سازی برای تأثیرگذاری افراد و گروه‌های نخبه در جامعه و تدبیر امور تحول و پیشرفت جامعه از سوی آنان و توجه به حفظ و تداوم این تأثیرگذاری از طریق پاسداشت و الگوسازی آنان در جامعه است.

موضوع های اساسی در زمینه اجتماع نخبگانی

مسائل و چالش هایی که در بردارنده فرصت ها و تهدیدهای اجتماع نخبگانی است، عبارتند از:

۱- تعریف اجتماعات نخبگانی: تعریف صاحب استعداد برتر، نخبه و فعالیت نخبگانی مبتنی بر ویژگی های روانی - شخصیتی فردی یا منبعث از فعالیت نخبگانی آنها، سبب تفاوت هایی جدی در نتایج عملیاتی آن می شود که اولی به ثبات مفهوم نخبگی در فرد و دیگری به پویایی آن بر اساس شرایط محیطی و سطح و عمق فعالیت های نخبگانی منجر می شود. بر اساس رویکرد این سند، نخبگی مفهومی پویا و وابسته به شرایط محیطی است، همچنین نخبگی شوون مختلفی دارد و ممکن است فرد یا گروهی در ابعادی نخبه و از وجوهی نخبه نباشند، ضمن اینکه صفت نخبگی دائمی نیست و به تداوم فعالیت نخبگانی فرد یا گروه وابسته است.

۲- شناسایی اجتماعات نخبگانی: شناسایی به عنوان نخستین حلقه تعامل نظام نخبگانی با اجتماع نخبگانی ممکن است شامل ضعف هایی از جمله: ناتوانی در شناسایی اجتماع نخبگانی (عدم جامعیت)، شناخت اجتماعات غیر نخبگانی به عنوان نخبه (عدم مانعیت)، عدم جذابیت اجتماعات نخبگانی برای مشارکت با نظام نخبگانی و در نهایت تلاش افراد سودجو برای استفاده از فرصت ها و پشتیبانی های اجتماعات نخبگانی باشد. تنوع در روش های شناسایی، استفاده از روش های شناسایی غیر خوداظهاری و پویا توسط نظام نخبگانی، تناسب میان حوزه فعالیت با معیارهای شناسایی، بازبودن دایره نخبگی برای ورود افراد، و تبدیل حمایت های مالی مستقیم به پشتیبانی های فرصت آفرین و غیر مستقیم، اصلی ترین ابزارهای پاسخ به تهدیدهای این موضوع خواهد بود.

۳- **توانمندسازی اجتماعات نخبگانی:** حلقه دوم از مأموریت‌های نظام نخبگانی، پشتیبانی از اجتماع نخبگانی برای افزایش ظرفیت‌های آنان در اثربخشی است. اولویت‌های توانمندسازی عبارتند از: رفع موانع فعالیت‌ها، پشتیبانی‌های معنوی، اجتماعی و اعتباری در کنار حمایت‌های مادی، توجه به پشتیبانی‌های تربیتی و پرورشی، مشاوره‌ای و هدایت‌کننده علاوه بر تسهیل‌گری، پشتیبانی غیرمتمرکز و توزیع‌یافته و ایجاد فرصت‌های عادلانه برای فعالیت به منظور متمایز شدن فعالیت نخبگانی از فعالیت‌های متداول. ضمن اینکه باید اشاره کرد تقدم رویکرد «توسعه ظرفیت» بر رویکرد «ارتقای کارایی» اجتماع نخبگانی این موضوع را به موضوعی دارای اولویت تبدیل می‌کند.

۴- **اعتباردهی و ارزیابی اجتماعات نخبگانی:** فقدان سازوکارهای اعتبارسنجی و اعتباردهی فعالیت‌ها به عدم توزیع فرصت عادلانه در میان احاد جامعه و به تبع آن عدم استقرار شایسته‌سالاری در جامعه منجر می‌شود. استفاده از نظام‌های اعتباردهی مدارک، گواهینامه‌ها، مسابقه‌ها، رقابت‌ها، جشنواره‌ها، جوایز متنوع و کیفی و با مدیریت نهادهای مختلف تخصصی - حرفه‌ای دولتی و غیردولتی و با سیاستگذاری متمرکز، به منظور سنجش توانمندی‌های اجتماع نخبگانی، اصلی‌ترین ابزارهای نظام در ارزیابی فعالیت‌های نخبگانی است.

۵- **به‌کارگیری بهینه و اثرگذاری پیشینه اجتماعات نخبگانی در پیشرفت کشور:** اصلی‌ترین مأموریت نظام نخبگانی، زمینه‌سازی برای اثرگذاری بهینه افراد و گروه‌های نخبه در مدیریت تحولات جامعه است. به‌کارگیری اجتماع نخبگانی در حل مسائل کشور و تحول‌آفرینی منوط به مدیریت عوامل مختلفی است که عبارتند از: (۱) عوامل مرتبط با نخبگان که نیازمند توسعه مهارت‌ها، توانمندی‌ها، انگیزه‌ها و اعتقادات خاص این جامعه است (توانمندسازی اجتماعات نخبگانی)، (۲) عوامل مرتبط با جامعه که مرتبط با فرصت‌آفرینی و تقاضا برای نقش‌آفرینی نخبگان است، (۳) عوامل و نهادهای میانجی که وظیفه ایجاد ارتباط و تعامل مناسب میان اجتماع نخبگانی و جامعه را بر عهده دارند و (۴) عوامل کلان محیطی که بر تعادل میان اجتماع نخبگانی و جامعه تأثیر به‌سزایی دارند (مانند: نظام شایسته‌سالاری، شفاف‌سازی نظام مدیریتی و اقتصادی کشور، ترویج محیط آزاداندیشی و تشویق جدال احسن در عرصه اندیشه‌ورزی).

۶- خروج افراد و گروه‌های نخبه از چرخه خدمت به جامعه: صاحبان استعداد‌های برتر و نخبگان، اغلب با نیت کسب تخصص و بازگشت و خدمت به کشور یا با نیت اقامت در کشور مقصد و کار در آنجا، از کشور خارج می‌شوند. از این رو خروج نخبگان از کشور دربردارنده دو وجه متفاوت فرصت‌آمیز و تهدید‌آمیز است: تسریع و تسهیل در طی مسیر نخبگی و همچنین توانمندسازی و امکان مشارکت اجتماع نخبگانی در فعالیت‌های بین‌المللی جزء و جوه فرصت‌آمیز این موضوع تلقی می‌شود؛ لیکن از دیدگاه تهدید‌آمیز، این پدیده سبب از دست رفتن اثرگذاری نخبه در جامعه و هدر رفتن سرمایه‌گذاری‌های کشور در توسعه اجتماع نخبگانی می‌گردد. البته امروزه گسترش فناوری‌های ارتباطی سبب ایجاد تهدیدی جدید شده که در آن بدون خروج فیزیکی از کشور، توان افراد و گروه‌های نخبه در خدمت پیشبرد اهداف سایر جوامع و حل مشکلات آنها قرار می‌گیرد (خروج خاموش). بدین ترتیب استفاده از فرصت‌های پدیده خروج و تبدیل تهدیدهای آن به فرصت‌های جدید در گرو شناسایی چهار عنصر: «عوامل کشش خارجی»، «عوامل رانش داخلی»، «عوامل کشش داخلی» و «عوامل رانش خارجی» و برنامه‌ریزی برای مدیریت آنها است. از این رو می‌توان با تمهید شرایط مناسب برای اجتماع نخبگانی که به صورت غیرمستقیم انگیزاننده حضور و فعالیت در کشور و برگشت بخش مهاجرت‌کرده آنان شود و نیز با استفاده از ارتباطات اجتماع نخبگانی خارج از کشور و بهره‌گیری از نخبگان غیرایرانی، وجوه تهدید‌آمیز این موضوع را به فرصت تبدیل کرد.

۷- تعامل نظام و اجتماع نخبگانی: در ساختار نظام نخبگانی مطلوب، نهادهای مختلف تخصصی - حرفه‌ای غیردولتی، اصلی‌ترین بازیگران نهادی هستند که بر اساس استانداردهای خاص و تأیید شده در زنجیره مدیریت نظام نخبگانی حضور دارند. این نهادها با اعتبارسنجی و اعتباردهی به فعالیت‌های جامعه، موجب تمایز فعالیت‌های نخبگانی از بقیه می‌شوند. تحقق این مهم مستلزم طراحی فرایند گذار از «محیط متمرکز» فعلی که در آن یک نهاد دولتی وظیفه ارزیابی و اعتبارگذاری فعالیت‌ها را دارد به «محیطی نیمه متمرکز» است که در آن چند نهاد تخصصی - حرفه‌ای به صورت غیر متمرکز و با سیاستگذاری دولت این وظیفه را بر عهده دارند.